

da naj vsak učitelj natančno ve, koliko smo zahtevali. Kako daleč smo z drž. dokladami za leto 1918., nam je znano iz časopisov.

Poročilo bi lahko razširili; toda govoril bi vam o poglavju učiteljske bede in pomanjkanja. Razkrival bi svetu sramoto, ki bi se v vsaki moderni državi imenovala »kulturni škandal«, ki je pa mogoč samo v državi, ki se sicer baha, da ima 2 km za fronto normalen pouk, med tem ko 100–200 km zadaj za fronto delujoči učitelji nimajo ne kruha, ne denarja in take šole, kakor bi jih ustvarili duševni invalidi in ne c. kr. šolske oblasti.

Neizprosni boj bojuje kranjsko učiteljsko društvo. Ali zmagati — ali pasti! Mogočni so naši nasprotniki, gorje nam, ako podležemo. Ni nam lahko živeti danes, nam, takolimenovanim pionirjem kulture. Zakaj nam je usoda prisodila ta stan! Ko bi bil težaški hlapec, bi imel gotovo draginjsko doklado, tako smo pa edini stan v centralni Evropi brez vojnih doklad. Obupal bi nad usodo učiteljstva. Toda pomislimo, da nas tlačil sistem. Padel je še hušji absolutizem, upajmo, da zgine tudi na Kranjskem. Temna leži za nami preteklost, žalostna za nas je sedanjost, bodočnost, toliko opevana in prorokovana, pridi že enkrat in bodi naša!

Poročilo je bilo sprejeto z velikim odobravanjem. Ker se k poročilu ni nihče oglasil k besedi, je prišlo na vrsto blagajnikovo poročilo. Blagajnik tovariš Jakob Dimnik poroča, da ima društvo 5238 K 80 vin. premoženja. Tudi to poročilo je vzel občni zbor odobraval na znanje.

Nato je govoril tovariš L. Jelenc o predmetu: Omotni položaj kranjskega učiteljstva. Izvajal je:

Ne mislite, da vam bom v današnjem svojem poročilu povedal kaj novega. Ne! Pel bom staro, ne lepo pesem, ki je še ni konca, govoril o boju za staro našo pravdo, ki še ni dobojevan, to je boj za učiteljski kruh.

Treba je, da poznamo zgodovino tega boja, da imamo pregled o njem, ker se iz preteklosti in sedanjosti učimo in sklepamo za prihodnost.

Star je boj za zboljšanje našega gnetnega položaja, star kakor naš stan, ki ga je sedaj veljavni državni šolski zakon poklical k življenju. Ob koraku v življenje se je že pričel naš eksistenčni boj.

Komur so natanko znana vsa določila našega državnega šolskega zakona, mu je nerazumljiv ta boj, ker najde v tem zakonu vendar § 55., ki jasno veleva, da morajo deželne legislative oblasti določiti učitelju plačo, da lahko preživi sebe in svojo rodovino. In zakoni so vendar tu, da se izvršujejo. Tako bi sodil vsak normalno misleč človek. Toda § 55. državnega šolskega zakona se je urinil v zakon menda zato, da se ne izpolnjuje. Noben deželni zbor po vsej Avstriji se ni ravnal pri ureditvi učiteljskih plač po § 55. drž. šol. zak. Vsi so kršili določbe sankcionirnega zakona, a nikogar ni bilo in ga ni, da bi kaznoval tiste, ki se ne drže zakona. Kdor ne izpolnjuje sankcioniranih zakonov, zapade kazni; tu pa greše deželni zbori vseh avstrijskih kronovin, nekateri bolj nekateri manj, nezakazovano že 50 let, a jih ne kliče nihče na odgovor. Sodili bi, da osrednja vlada, ta čuvarica zakonov, poseže vmes ter zagrozi in zakliče: do tu in ne dalje; dovolj je zakonolomstva! Odslej naj se pravično izvaja določilo § 55. Zaman! Tega trenutka še nismo doživeli in zato naš boj za obstanek. Hudo obtožujem zaradi kršitve § 55. drž. šol. zakona deželni zbor vojvodine Kranjske. Ko je šel na izvršitev tega paragrafa leta 1870, in prvikrat uredil učiteljske plače, je grešil ta tako hudo zoper § 55., da bi ga bili morali takoj posaditi na zatožno klop. Sistimiziral je učiteljske plače po grdi prislovi: za življenje premalo, za smrt preveč. Od leta 1870. naprej so večkrat menjavali naše plače, in če so jih večkrat regulirali, manj smo imeli: dali so tu par vinarjev, odvzeli pa jih tam, pa smo bili »glini«. 1000 K najvišja temeljna plača in po 80 K petletnice, to so bili zneski, od katerih naj živi učitelj in njegova rodovina. Časovnega avanzma ni bilo. Ker so uvedli krajevni plačilni sistem, je marsikateri učitelj začel svoje službovanje s plačo 800 K in ga z isto tudi dovršil po 40letnem

nam lahko pomoli pod nos kot zadnji dobrohoten opomin.

In ljudje božji! Naš narod je se zdrav je mlad in poln latentnih potencialnosti! In veruje v moč troedinega idejnega kraljestva! In ta vera mu krepi mišice in voljo, mu pomaga prenašati persekucije in zapostavljanja. V tej veri in absolutno mravnost se sklicuje na vest, pravico in poštenje vesoljnega človeštva!

Humburg in trikrat humbug — tovariši! Vsak materialistični abecedar vam pojasni to narodno duševno konjunkturo s fizikalnimi aparati in kemijskimi reagenti in — causa finita! Čemu razburjanje, čemu kulturne organizacije? Vse je le rezultat bioloških in fizioloških zakonov, podedovanih od pradedov in ki so si v svoji zakonitni hudomušnosti izvolili ravno sedanji čas, da pokažejo, kaj znajo. Jiranstvo usode, moderni kizmet!

Ali bi se ga ne oprleli? Komodno bi pač bilo.

Je pa spet ta nesrečna »podedovana« trina, ki nam ne dovoli, da bi ga priznali.

Al. Hreščak.

službovanju, ker ni mogel menjati kraja, ali ga ni hotel, ker se mu je priljubil. Če smo prosili za zvišanje, smo našli gluha ušesa, če smo zahtevali zvišanje petletnic z 80 na 100 K, so bile to že pretirane zahteve. Pri tem postopanju ne izvažamo nobene stranke, ki so slučajno gospodarile z deželnimi sredstvi. Vse so bile enake: včasih niso mogle, največkrat niso hotele. Letos poteka 20. leto, da nam je bil deželni zbor ugodil vsaj v enem pogledu, uvedel je osebni plačilni sistem; sveda ga je zopet utesnil, kolikor je le mogel. V prvi plačilni razred so uvrstili 10 odstotkov vsega učiteljstva, v zadnji pa 45 odstotkov. Ostale so pa nedotaknjene tudi ogromne petletnice.

Odslej se je začela doba krpanja. Ko je bila še na krmlu narodno-napredna stranka v avstrijski poslanci veleposestva, je dovolila 25odstotno doklado k temeljni plači, a samo družinskim očetom, izzeti so bili samci in učiteljice. Ko je pa zavladala v deželnem dvorcu klerikalna stranka, pa je nastopila doba »po previdnosti«, doba gnusne korupcije. Deželni odbor si je pustil votirati velike vsote, s katerimi je tržil in kupoval Slomškovi zvezi člane, doplavljal doklade »po previdnosti«, katerih razvpiti liberalni slovenski učitelji — pač pa nemški — še danes nimajo; z eno besedo, zavladalo je gospodarstvo, ki se ga S. L. S. po lastni izjavi sramuje noter do dna svoje duše.

Ker se je položaj kranjskega učiteljstva slabšal od dne do dne, ker je bilo pomanjkanje v učiteljskih rodovinah vedno neznosnejše, niso mirovale učiteljske organizacije, temveč storile vse, kar je bilo mogoče, da bi olajšale učiteljsko bedo in pripomogle učiteljstvu do lepših dni. Nepristano so bile na delu. Zavzemale so se za izpremembo § 55. drž. šol. zak., potegovale za podražavljenje ljudskega šolstva, posredovale potom posameznih državnozborskih poslancev in državnozborskih klubov pri centralni vladi, da odstopi deželni odbor vsote od malega finančnega načrta v svrhu regulacije učiteljskih plač; zahtevale plače, kakor jih imajo državni uradniki štirih najnižjih činovnih razredov. Koliko vlog, spomenic, brzojavk, koliko posvetovanj s centralnimi učiteljskimi organizacijami v Avstriji, koliko intervencij pri poslancih, klubih in ministrstvih je bilo, ve le tisti, ki je sam sodeloval. Posrečilo se nam je bilo, da so dobile dežele od osrednje vlade iz malega finančnega načrta prispevke, toda nekatere jih niso porabile v to, v kar so bili namenjeni, pograbile so jih in porabile v druge svrhe, in učiteljstvo je izšlo zopet praznih rok. Leta 1914. neposredno pred izbruhom vojne, je predložil naš deželni odbor deželnemu zboru načrt regulacijskega zakona, ki bi nas bil glede plačilnih postavk zadovoljil. A deželni odbor je hotel in namenoma delal na to, da naj ta načrt ne postane nikdar zakon, ker mu je dodal disciplinarna določila, ki so v očividnem nasprotju s temeljnimi zakoni in še bolj z mnogimi paragrafi šolskega zakona. Deželnemu odboru ni bilo za to, da bi pomagal učiteljstvu, temveč bolj za to, da bi pobasal učiteljstvu namenene prispevke v svoje blagajne in porabil za druge svrhe, učiteljstvo pa je pustil stradati dalje. Deželna vlada kranjska pa je vse to mirno gledala in dajala blagoslov nezastitnim krivicam, ki jih je delal deželni odbor učiteljstvu pod njenim okriljem. In tako je stopilo kranjsko učiteljstvo s plačo, ki mu je bila odločena leta 1898., v vojno dobo leta 1914. Sedaj se je začel kranjskega učiteljstva pravi križev pot vseh 14 postaj — bolj za vojne draginjske doklade. Draginja je rastla od dne do dne. V letih 1914. in 1915. smo živitarili — sami vemo najbolje, kako — z vinarji, ki niso zadoščali v blaženih časih miru. V letu 1916. in v prvi polovici leta 1917. nam je nakazal deželni odbor trikrat po 80 K in po 10 K, enkrat po 15 K za vsakega nedoletnega otroka. V drugi polovici leta 1917. nam je izplačeval mesečno nekoliko izdatnejše draginjske doklade. Ali kakor hitro je državna zbornica dovolila 70 milijonov K za enkratni nabavni prispevek za učiteljstvo, hitro se je hotel okoristiti s tem naš deželni odbor. Od 1.017.800 K, ki so bile določene za kranjsko učiteljstvo, je hotel spraviti polovico za draginjske doklade, ki jih je bil nakazal učiteljstvu v letu 1917., drugo polovico pa je hotel porabiti za draginjske doklade v letu 1918. Ker se je vlada zaradi jasne besedila tozadevnega državnozborskega sklepa uprla tej nameri, je pa deželni odbor kratkotalo s 1. januarjem letos ustavil izplačevanje draginjske doklade, državnega prispevka za leto 1917. v znesku 1.017.800 K pa še do danes ni izplačal. Ogorčenje zaradi takega postopanja deželnega odbora je bilo v naših vrstah velikansko. Učiteljstvo bi bilo sledilo organizaciji, kar bi bila sklenila. Toda ničesar ni hotelo slišati o stavlji, še manj o pasivni rezistenci, ker se nam je smilila slovenska mladina, katere vzgoja in pouk itak silno trpita v vojnem času.

Tak je bil naš položaj v minulih treh mesecih, obupen in skrajno neznosen. Vihar ogorčenja nad brezsrčnim postopanjem deželnega odbora in brezbriznostjo deželnega šolskega sveta se je šele polegel, ko je dunajska zbornica poslancev dne 15. t. m. sklenila načrt zakona, ki urejuje učiteljske draginjske doklade. Po tem načrtu smo dosegli doklade, kakršne smo zahtevali. Posebno važna se mi zdi določba v § 7. tega načrta, ki se glasi: Ako se zviša draginjska doklada državnim uradnikom, stopi to zvišanje avtomatično v veljavo tudi za učiteljstvo. Upamo, da se zbornica poslancev in ministrstvo zedinita takoj po velikonoči glede plačevanja 70 : 50 ali

50 : 50 in da se odpravijo ovire sankcije, da pride učiteljstvo čimprej do denarja.

Tako smo izvojevali ta boj; mislim, da so nam s tem zagotovljene draginjske doklade za čas vojne. Kaj pa po vojni? Ali prenehajo s koncem vojne tudi dovoljene draginjske doklade? Vojne bo enkrat vendar konec draginje pa ne po vojni. Ako prenehajo po vojni z izplačevanjem draginjskih doklad, pride učiteljstvo zopet v obupen položaj. Zato je treba, da je naša deželna organizacija pazno na straži. V dvojni meri se nam kaže naša bodočnost. Ako doseže troedini jugoslovanski narod v smislu majniške deklaracije svojo lastno neodvisno, svobodno jugoslovansko državo pod habsburškim žezlom, ne dvomim ne malo, da bo ta država pošteno in pravično uredila učiteljske razmere; ako se nam pa to ne posreči, pa smemo z gotovostjo pričakovati, kakor so razmere sedaj, da zasedejo sedeže v našem deželnem dvorcu pošteti in pravični novi mošje, ki bodo znali ceniti delo slovenkega učiteljstva za kulturni napredek slovenskega naroda in ne bodo pustili, da bi se moralo to učiteljstvo tudi v prihodnje boriti za vsakdanji kruh.

Kdor je površno opazoval v zadnjem času naše gibanje in delovanje, bi sodil, da smo žrtvovali vse sile krušnemu boju. Toda temu ni tako. Res je, da smo porabili v to mnogo svoje energije, toda nikdar nismo pozabili svoje vzvišene naloge, nikdar nismo zanemarjali vzgoje in pouka izročene nam mladine. Pripravljali smo se za negotovo bodočnost, da nas ne zaloti nepripravljenost. Vse šolstvo, ne samo ljudsko šolstvo, se bo moralo prilagoditi in urediti razmeram časa. Če bodo zahtevali po vojni od nas naše nazore, naše mnenje o preustrojitvi šolstva, jim bomo podali popolnoma izdelan načrt za preustrojitve šolstva po zahtevah novega časa, novih razmer. Na tem načrtu marljivo deluje in to svrhu izvoljen odsek. To se mi je vredno zdelo pripomniti, da nas ne bo kdo sodil napačno.

Ob sklepu mojega poročila nasvetujem v sprejem nastopno resolucijo:

»Odboru Deželnega Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani« se naroča, da pazljivo zasleduje razvoj razmeritvijo učiteljskega stanu, in da ob vsaki dani priliki ukrene vse in ne pusti ničesar iz vida, kar ima biti v blaginjo, korist in dobrobit učiteljskega stanu.

Slovensko učiteljstvo je našlo pri svojih prizadevanjih, stremiljenjih in bojih vsikdar močno podporo in veliko pomoč pri jugoslovanskem državnozborskem klubu. Ob vsaki priliki nam je šel na roko z besedo in dejanjem, ter pokazal s tem, da mu je na srcu blaginja učiteljskega stanu in krepek razvoj narodnega šolstva in po njem kulturni napredek jugoslovanskega naroda.

Zato predlagam:

Občni zbor Deželnega Slov. učiteljskega društva, ki se je vršil dne 28. marca t. l. v Ljubljani, izreka jugoslovanskemu klubu za blagodelno naklonjenost napram kranjskemu učiteljstvu in za njegovo pomoč v težkih bojih za obstanek, svojo iskreno zahvalo.

O tem sklepu naj se obvesti jugoslovanski klub pismenim putem.

Predlog in nasvetovano resolucijo je občni zbor soglasno sprejel.

Nato se je vršila volitev odbora. Izvolijo se: predsednik Juraj Režek, podpredsednik L. Jelenc, tajnik Josip Ambrožič, blagajnik Jakob Dimnik, odborniki: Jakob Furlan, Ivan Petrič, Franc Črnagoj, Janko Žirovnik, Ivan Schmeidek. Za pregledovalce računov se izvolijo: Alojzij Kecelj, Anton Likozar, Vendelin Sadar. Na predlog tov. Schmeideka se sklene: Vsako okrajno učiteljsko društvo plača od vsakega člana po 1 K članarine v blagajno Dež. Slov. učit. društva. V debato so posegli Dimnik, Luznar, Črnagoj in Čangl. Društvo ima vedno večje stroške; vse je dražje: papir, poština, treba bo plačevati potnično odbojnikom itd. Vsakemu okr. učit. društvu ostane še vedno v blagajni 7 K od vsakega organiziranega člana.

Na predlog tov. Sege se sklene poslati deželni vladi petico, da se vzame učiteljstvo v aprovacijo, ki se ravno snuje. Nato se je vršil razgovor o jako važni točki: **Podražavljenje in stalno nameščenje c. kr. okr. šolskih nadzornikov.** Učiteljstvo je načelno proti podražavljenju in stalnemu imenovanju c. kr. okr. šolskih nadzornikov. Društvo je to stališče označilo že na prejšnjih občnih zbiorih in se tega tudi drži. Naše stališče je opravičeno tudi z ozirom na bodočo jugoslovansko državo, ki bo demokratska. V taki državi si naj učiteljstvo samo voli okr. šolske nadzornike. Ker poteče 6-letna funkcijska doba okrajnih šolskih nadzornikov, moramo stati na straži, da se ne vtihovalijo v deželo kranjsko nadzorniki, ki nimajo potrebne izobrazbe, srca in nič poštenosti, ampak bi bili zopet priganjači c. kr. šolskih oblasti in eksekutarji političkih strank. Taki mošje, in še podražavljeni, bi bili prava šiba božja in kazen za učiteljstvo in nedolžno šolsko mladino.

V upravnem odboru Zaveze se izvolila tov. J. Dimnik in K. Humek.

Slednjič se je oglasil k besedi zastopnik jugoslovanskega kluba državni poslanec dr. Ravnihar. V svojem stvarnem in zanimivem govoru je razpravljaj o državnih draginjskih dokladah za učiteljstvo v L. 1918. jugoslovanskem klubu in deželnem šolskem svetu za Kranjsko.

Pojasni potek pogajanj z vlado, razmerje avtonomistov napram predlogi, razmerje učit. nasproti deželam in državi. Avstrijsko učiteljstvo

ima dva gospodarja, ki skrbita zanj tako slabo da umira.

Jugoslovanski klub stoji kot en mož za učiteljstvo, spremlja z zanimanjem njegov boj z kruh in je radevolje na razpolago učiteljstvu. Ki dobimo svobodno jugoslovansko državo, bo dovolj dela po vseh kotih naše domovine. Jugoslov. klub vidi v učiteljstvu oni stan, ki bo prvi pomagal organizirati novo državo. Ker je slovensko učiteljstvo tako dobro organizirano, bi zadostovalo samo kratek brzojav Jugosl. kluba in učiteljstvu jugoslavije se loti novega dela.

V dež. šol. svetu se razmere niso še prav nič spremenile. Dr. Lampe ima še vedno kompaktno večino sedmih članov. Če vzdigne on svoj mali kazalec, store to avtomatično za njim vsi drugi, njegovi somišljeniki.

Zborovalci so na mnogih mestih viharne odobraval zanimiva izvajanja gosp. poslancev, in tovariš predsednik se mu s toplimi besedami zahvali za njegov govor.

Ob sklepu govorjenja je izrazil občni zbor brzojavno sožalje hrvatskemu pedagoško-književnemu zboru i Savezu hrv. učiteljskih društev ob smrti vrlo zasluženega pedagoškega pisatelja in glavnega urednika »Napretka« Stjepana Hasarička, profesorja v p. na učiteljski šoli v Zagrebu. Večna mu »Slava«! S tem je predsednik zaključil lepo uspeli občni zbor.

Oprostilni odloki za učitelje vojsake.

Ker je izšlo več odlokov oziroma odredb, tičečih se oprostite učiteljstva od vojaške službe, in so posebno zadnji odloki splošni, jih glavne od njih navajamo, da se tovariši, ki se jih tičejo, lahko nanje sklicujejo in jih uporabljajo ter navajajo pri akcijah za svojo oprostitev.

Splošna oprostitev za vojno službo na fronti nesposobnih (»C«-označba) učiteljev.

V vojaški službi v zaledju se nahajajoči in za frontno službo nesposobni učitelji državnih, deželnih in občinskih šol, ki pripadajo moštvo, se morajo nanovo pregledati, da se ugotovi stopnja sposobnosti. Tisti, ki so spoznani trajno za frontno službo nesposobni in le za pomožno službo sposobni (»C«), se za dobo od 31. decembra leta 1917 do 15. julija 1918 provizorično oproste, če morejo dokazati z dokumenti, na so izprašani (državno) za učiteljsko službo in da imajo imenovalni dekret. — Učitelji, ki so klasificirani za stražno službo, so od tega provizoričnega oproščenja izzeti in morejo biti oproščeni od nadležnega vojaškega (črnovojniškega) službovanja le na podlagi predlogov od kompetentnih oblasti. — V to provizorično oprostilo odredbo niso vsteti za pomožno službo kvalifikovani obvezanci prezenčne službe. Nadaljno oproščenje v smislu tega odloka provizorično oproščenih učiteljev se zgodi potom splošnega oprostilnega postopanja. Taki provizorično oproščeni, ki o njih do srede junija leta 1918 ne pride definitivna oprostilna odločitev, morajo biti k nadaljevanju vojaške službe zopet pozvani na dan 16. julija 1918. — M. A. 130.057. (Ldw.-Erl. des M. i. L. V. E. G.) L. Nr. 500.194 vom 29. November 1917.

Splošna oprostitev za vojno službo na fronti nesposobnih (»B«) učiteljev: Odredba domobr. min. z dnem 29. nov. 1917, E. G. L. št. 500.194, tičeča se splošne oprostite za fronto nesposobnih in le za pom. službo sposobno klasificiranih učiteljev (izdana z odredbo naučnega ministrstva z dnem 4. dec. 1917, št. 5065), je bila po posredovanju naučnega ministrstva, od domobranskega ministrstva z odlokom od 1. febr. 1918, E. G. K. št. 600.157, v toliko razširjena, da se vsi za frontno službo nesposobni učitelji, ki pripadajo moštvo, torej tudi oni, ki so klasificirani »za pomožno službo« s pristavkom »za stražno službo sposobni« (»B«-označba), izvemši letnikov 1889 do 1894 — od 28. febr. 1918 do 15. julija 1918 provizorično oprostiti vojaške službe. V to oprostitev se izjemoma vstaje tudi »prostovoljce za dobo vojne«.

Ta odredba se tiče samo učiteljev državnih, deželnih in komunalnih šol, ki z dokumenti lahko dokažejo, da so drž. izprašani za učiteljsko službo in imajo dekret, s katerim so nastavljeni.

Iz te provizorične oprostite so izzeti oni, ki so klasificirani za pomožno službo, a so podvrženi še dolžnostim prezenčne službe ter tudi oni učitelji, ki se nahajajo v rezervnih oficirskih šolah ali tečajih za izobrazbo računskih podčastnikov in vojaških uradnikov.

Olede vseh učnih moči, ki pridejo po tej prov. splošni oprostitvi do 15. jul. 1918 v poštev in so na podlagi te odredbe bili oproščeni, je vložiti pravočasno prošnjo za nadaljno oprostitev (to je 3 mesce pred tem terminom), če je ista potrebna: prošnje je vlagati v predpisani obliki in po predpisani poti na naučno ministrstvo.

Oni prov. oproščeni učitelji, glede katerih ni rešitve za definitivno oprostitev do srede junija 1918, so od vojaške evid. oblasti, ki ji pripadajo, z dnem 16. jul. 1918 vpoklicati za nadaljevanje vojaške službe.

Oprostitev za frontno službo nesposobnih učiteljev, ki službujejo pri armadi na bojnem polju. (Vštevši praporščake in kadetne-aspirante.) Po odloku naučnega ministrstva z dnem 28. febr. leta 1918, št. 548, je domobransko ministrstvo izdalo dopolnilno naredbo k svojim odlokom z dne 29.

nov. 1917, E. G. L. št. 500.194, in k odloku z dne 1. febr. 1918 E. G. L. št. 600.175, tičočih se splošne oprostite v zaledju se nahajajočih in za frontno službo nesposobnih učiteljev, ki pripadajo moštvu, s katero z odlokom dne 23. febr. 1918, E. G. L. št. 600.331, naučno ministrstvo obvešča, da c. in kr. vrhovno armadno poveljstvo soglasa s predlogom, da se oprostijo vojaške službe vse učitelje, ki so pridelnili armadi na bojnem polju s »C« klasificiranim ter pripadajo moštvu, vstevši praporščake in kadete aspirante, ki so klasificirani za pomožno službo (»C«-označba).

V svrhu izvršitve te odredbe imajo vodstva učnih zavodov potom okr. š. sv. vse v pošteve spadajoče učne osebe predlagati v oprostitev na podlagi običajnih imenikov, sklicujoč se na ta odlok (vendar posebno od drugih enakih seznamov). Pri tem je navesti: ime, čin, polk, rojstno leto, domovinska pravica, natančen naslov, kjer sedaj službuje (poveljstvo in vojnopošta številka), zdravni. klasif., kraj civilnega službovanja, kakor tudi dopolnilno poveljstvo (kader), ki ima oprostitev izvesti, in h kateremu je navedena v svrhu istega odposlati.

Glede zdravniške klasifikacije se opozarja na odlok naučnega ministrstva z dne 9. jan. 1918, št. 86.

Ti imeniki in predlogi se imajo s priporočilom del. š. sv. potom naučnega ministrstva oddati domobranskemu ministrstvu (F. G.) in od istega načelnikstva nadomestnega poveljstva za skupno volno silo.

Po premetitvi teh učnih oseb od armade na bojnem polju v zaledju, izvede prov. oprostitev teh oseb do 15. jul. 1918 domobransko ministrstvo.

Za nadaljno oprostitev je predložiti v pošteve prihajajoče učitelje pravočasno običajne predloge, ki so predpisani pri splošnem oprostivnem postopanju.

Predložitev vojaško-zdravniških spričeval pri prošnjah za oprostitev. Z ozirom na odlok naučnega ministrstva z dne 9. jan. 1918, št. 86, se imajo pri prošnjah za oprostitev učnih oseb, ki so za frontno službo kot nesposobni klasificirani, priložiti tudi vojaško-zdravniška izpričevala v originalu.

Tako izpričevala (Befund) lahko dobe oni, ki niso v vojaški službi in ki tudi niso bili še prezentirani, na podlagi prošnje pri najbližjem v pošteve prihajajočem vojaškem oblastvu.

Pri pomanjkljivosti takega vojaško-zdravniškega izpričevala se mora predlagati sicer smatrati kot za frontno službo sposoben.

Nedopustnost novih oprostitev rojstnih letnikov 1900 do 1894. Po odloku domobranskega min. odd. XIV. z dne 4. febr. 1918, št. 79 so nadaljne oprostite letnikov 1900 do 1894 nedovoljene.

Obsebiurnevno odpade pri teh osebah tudi možnost podelitve čakalnega roka. (Odlok naučn. min. z dne 7. febr. 1918, št. 362.)

Seznami splošne oprostite za frontno službo nesposobnih učiteljev. Z ozirom na odlok naučn. min. z dne 16. febr. 1918, št. 433 je predložiti imenike vseh onih ljudskih in meščanskih učiteljev, ki so bili oproščeni na podlagi odlokov za splošno oprostitev za frontno službo nesposobnih učiteljev (»B« in »C« označba) do 15. jul. 1918.

Vsi oni, ki so bili na podlagi konkretnih predlogov oproščeni, ne pridelo pri teh seznamih v pošteve.

Kakor razvidno se je naučno ministrstvo po inicijativi državnih poslancev zelo zavzelo za to, da se šolstvo zopet kolikor mogoče postavi v normalne razmere in v to oprostijo potrebne učitelje ter je domobransko ministrstvo radovoljno ugodilo željam ljudskih zastopnikov.

Nujna potreba je, da naše centralne organizacije stopijo v stik z drugimi centr. org., ki naj se skupno obrnejo na vse državne poslance, da pravočasno poskrbe za to, da se te odredbe v interesu šole in ljudstva razširijo in podelitvijo.

Za mladino.

Po „Slovenca“ povzamemo te-le prav umestne besede:

Kakor poročajo listi, prireja prof. David Hajnal na Reki v gledališču Fenice zabavne predavanja za otroke; pripoveduje zabavne povestice in recitira vesele pesmi. Na programu so Münchhausen, Uhlend, Chamisso, Hoffmann pl. Fallersleben, Baumbach i. dr. Podobna poučna-zabavna predavanja za otroke imajo po drugih kulturnih državah, posebno v skandinavskih deželah Na Dunaju so pa te dni priredili koncert za otroke, in sicer za varovanje delavskega društva „Kinderfreunde“. Pela je umetnica gospa Flora Luthlen-Kalbeck, „pesmi za otroke in trke, ki jih imajo otroci radi“ — ljubke, vesele in šaljive. Poročilo pravi, da so bili otroci vsi razigrani in očarani.

Sedaj pa primerjajmo razliko med vzgojno vrednostjo takih prireditev in predstav v kinu! S kako majhnimi sredstvi bi se dale tudi pri nas organizirati zabavne prireditve za otroke: nekoliko pripovedovanja in recitiranja, pa par pesmic ali glasbenih točk, in otroci bi imeli resničen

užitek. Vsak vé, s kakim zavzetjem poslušajo otroci celo v šoli zgodovino in književnost, ako učitelj ni suboparen in ne črpa modrosti samo iz šolskih knjig. Gotovo bi radi hodili tudi na poučna predavanja izven šole, prirejena nalašč zanje. Posebno velik uspeh bi imele sposobne ženske moči: učiteljice in druge inteligentne žene, ki znajo lepo pripovedovati; razen tega pevske in glasbene umetnice.

Kdor bi se pri nas lotil tega dela, bi mu morali biti vsi jako hvaležni.

Zborovanje Zavezine delegacije.

(Dalje.)

39. Vodstvo Zaveze je poslalo „Goriškega učitelskega društva“ dopis, v katerem ga svari, da naj ne ustanovi posebnega „Slovenskega ježelnega učiteljskega društva“ za pokoneženo profiljo Goriške-Gradišanske, pač pa naj se osnuje ježelna Zveza za vse Primorsko.

40. Na posredovanje vodstva Zaveze nam je javila uprava „Učiteljskega doma v Cirkvenici“, da dá Zavezinuemu učitelstvu, ki pride v to primorsko kopališče, 10% popusta na stanarini.

41. Uredništvo in upravnštvo „Učiteljskega Tovarša“ je naznanilo v stanovskem glasilu dne 7. avgusta leta 1914, da bo izhajal „Učiteljski Tovarš“ zaradi nastalih vojnih razmer za nedoločen čas samo vsakih 14 dni. Leta 1914 je izšlo 43 namesto 52 števil, leta 1915 le 19 števil, leta 1916 pa 26 števil in leta 1917 tudi 26 števil tega lista.

42. XXVI. glavna skupščina naše Zaveze, ki bi se morala vršiti v dneh od 6. do 8. septembra 1914 v Pulju, se je morala odpovedati na nedoločen čas že dne 14. avgusta 1914 zaradi zaukazane delne mobilizacije avstrijske vojske sile.

43. Član upravnega odbora Zaveze, tovariš Karel Česnik, je bil prestavljen iz službenih ozirnov iz Knežca v Cerkje na Dolenjsko. Zoper ta sklep ježelnega šolskega sveta za Kranjsko je vložil nadučitelj Karel Česnik priliz. Zaveza je izročila prepis rekurza državnemu poslancu gospodu dr. V. Ravniharju in mu natančno pojasnila ves položaj, da je mogel uspešno posredovati v korist tovariša Česnika. Posredovanje je imelo uspeh: Nadučitelj Karel Česnik je ostal na svojem dosedanjem službenem mestu in njegova premetitev je dokončno ustavljena.

44. Nadučitelj Anton Urbančič, bivš. član upravnega odbora Zaveze, je bil premetšen iz službenih ozirnov. Vložil je rekurz zoper premetitev. Zaveza je poslal v pregled ves akt, a za posredovanje ni prosil. Priliz je bil zavrnjen.

45. Nadučitelj Fortunat Jelovšek v Dramljah je imel dne 2. julija leta 1915 prizivno razpravo pri upravnem sodišču na Dunaju o pritožbi, ki jo je vložil, ker se mu ni priznala II. in III. starostna doklada. Obrnil se je na Zavezo z vprašanjem, ali ima Zaveza na Dunaju kakega pravnega zastopnika. Nasvetovalo se mu je, naj se obrne na društvo „Lehrerschütz-Verein“ na Dunaju. Zaveza je obvestila tudi sama imenovano društvo o tem slučaju in priporočala, naj se zavzame društvo za Jelovškovo zadevo, ako razvidi iz aktov, da se godi Jelovšku krivica. Kakšen je bil uspeh tega posredovanja, se nam ni sporočilo.

46. Vodstvo Zaveze se je hotelo obrniti na vsa Zavezina društva, da mu pošljejo zaznamek onih učiteljev, ki so mobilizirani, ki so ranjeni, ali ki so padli na bojnem polju. Predsednik Zaveze se je obrnil za mnenje o tem na poljijsko ravnateljstvo v Ljubljani. Tu so mu odsvetovali storiti še sedaj te korake. Zgodilo se bo to ob koncu vojne, ko bomo lahko dobili zanesljive podatke in sestavili natančno statistiko.

47. Komité za prirejevanje šolsko-higieničnih kongresov je javil Zavezí, da se bo vršil meseca avgusta leta 1915 v Bruslju kongres. Da se ni vršil, je razumno samo ob sebi. (Daje.)

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

„Društvo za zgradbo učiteljskega konvikt“ je imelo svoj 23. občni zbor dne 28. marca t. l. ob pol. 10. uri v Učiteljski tiskarni.

Predsednik tovariš Jakob Furlan otvori zborovanje, pozdravi navzoče ter jih bodri k vztrajnemu delu v blagi društveni namen. Tajnik tovariš Juraj Režek poroča, da se je društveno delovanje tudi v tem letu zelo skrčilo. Intenzivnejše delo pri pouku in vzgoji mladine in vsestransko zaposlenje učitelstva v vojne namene je pritegnilo vse naše moči in čas, da smo mogli zase le malo storiti. Učitelstvo in naši prijatelji smo polagali svoje denarne prispevke na oltar domovine. Ako pomislimo, da se je

po trudu in delu našega učiteljstva v imenovane namene zbrala že ogromna vsota več milijonov, potem lahko uvidimo, kako lep prispevek bi bil gotovo pripadel našemu društvu na korist od tega nabranega zneska.

Dohodki iz našega „gospodarskega programa“ so se docela posušili, ker si zaradi svojih pičlih dohodkov nismo mogli nabavljati pri svojih trgovcih obleke in drugih potrebščin kot prejšnja leta.

Navzlic vsem tem zaprekam in neugodnim razmeram vendar nismo pozabili naše mladine. Preskrbeli smo ji tudi letos nekoliko lepega čtiva. Izdali smo A. Rapetovih spisov VI. zvezek in pripravljeni so trije nadaljni zvezki E. Ganglovih spisov ter Janka Žirovnika „Narodne šaljivke“. Krajni šolski sveti in šolska vodstva naj bi le bolj pridno segali po teh in prejšnjih knjižicah za mladino, ki je v teh vojnih časih še bolj potrebovala lepega duševnega razvedrila kot kdaj prej.

Vsem blagim našim prijateljem, ki so nas kakorkoli podpirali tudi v teh težkih časih, izrekamo še tem potom svojo srčno zahvalo.

Društvo šteje koncem leta: 67 pokroviteljev, 40 podpornih in 235 rednih članov.

Tov. Janko Žirovnik pravi, da se učitelstvo in občinstvo sploh premalo opozarja na izdane knjižice in pesmi po katerih šolska in odrasla mladina tako rada sega. Treba je nekoliko več gibanja in agitacije med učitelstvom. Iz lastne skušnje poda nekoliko migljavev in napotkov o tem, kar bi dajalo lahko društvu mnogo tisočakov letnih dohodkov.

Blagajnik tovariš Jakob Dimnik poroča, da ima društvo K 113.117-19 premoženja. Cesarja Franca Jožefal. jubilejna ustanova ima K 18.106-74 glavnice. Iz te glavnice se plačuje šestim učiteljskim sirotam po 80 kron podpore na leto. Sklene se, da se cena mladinskim spisom poviša, in sicer v platno vezanim knjigam na 3 K navadno vezanim knjigam pa na 2 K. Narodne pesmi za šolsko mladino se bodo prodajale v bodoče po 40 vinarjev snopič.

V imenu pregledovalcev računov poroča tov. A. Kečel, da so vsi računi in knjige v najlepšem redu ter predlaga odboru in blagajniku popolno oprostilo.

V odbor so izvoljeni: Jakob Furlan, predsednik; Luka Jelenc, I. podpredsednik, Ignacij Krizman, II. podpredsednik; Juraj Režek, tajnik; Jakob Dimnik, blagajnik; odborniki: Josip Ambrožič, E. Gangl, Anton Gnus, Julij Slapšak.

Goriško.

Goriško okrajno učiteljsko društvo bode zborovalo dne 18. t. m. pri Jerasu v Ajdovščini, kamor nas vabi tudi tovariš Medvešek. Dne 4. t. m. ni bilo našega shoda v Gorici, ker sem bil kot sklicatelj in poročevalec zadržan na svojem službenem mestu zaradi visokega obiska Njegovega Veličanstva našega presvitlega cesarja v naši občini. Tovariši, tovarišice! Pridite polnoštevilno v Ajdovščino že do 10. predpoldne, da upostavimo z agilnimi tankajšnjimi stanovskimi sodelavci svojo organizacijo! Dela imamo dovolj za ves dan. Ustvarimo konec našemu trpljenju in bedi! Posebnih vabil ne bom razpošiljal.

V Kojskem, dne 6. aprila 1918.

Za društveno predsedništvo:

Alojzij Urbančič

Kranjsko.

Predsedništvo Učiteljskega društva litijskega okraja je razposlalo vsemu učitelstvu v okrajno nastopno okrožnico:

Dragi tovariši in tovarišice!

Grozna vojna je malone zadušila vse društveno delovanje. Izostali so sestanki, zborovanja; zavaljala je nekaka stagnacija. Mnogo tovarišev je moralo k vojakom, ostali pa smo gledali s strahom, začudenjem, kaj pride, in se opravičevali drug drugemu: Je pač vojska.

A tako ne sme iti dalje. Veliki čas nas ne sme dobiti prekritih rok. Domovina kliče na delo, na podvojeno delo. Koliko in kakšne vrzeli nam je izpolnil! Treba vzajemnega dela.

Kakor razvidite iz priloženih pravil, je s to izpremembo postavljen naš organizaciji zdrav, soliden temelj, na katerem lahko zidamo svojo bodočnost, ki nam bo prav gotovo milejša od preteklosti in sedanjosti.

Apelirani na stanovsko zavednost in narodno odločnost učitelstva. Vabim Vas vse, ki ste dobre volje, da pristopite v naš krog. Če so drugi stanovi virgli od sebe zastarele predsodke, je to toliko bolj potrebno pri nas, ki smo pač najboljbednejši stan pod solncem, kar prebridko skušamo zlasti sedanje čase, ko nam naši gospodurji zlasti toliko ne dajejo za naš trud, da bi se mogli za silo obleči in nasititi. Naj nas izmožri snj sila! Le tesno združeni smo močni in bomo kaj dosegli za svoj stan in za šolstvo.

Naši bratje na jugu in severu se divijo edinstvi in zavednosti našega naroda; vedno večje čete korakajo za najmanjšim bratom. Navdušenje, samozavest narašča, ker imamo pred seboj določen, skupen cilj: svobodo in blagor domovine.

Naša zvezda se je prikazala, vstaja naš dan. In pri tem slavnostnem pohodu naj mi pionirji capljamo posamezno, ločeni! Proč z vsemi pomisleki, proč z umetnimi ovirami, proč z malodušnostjo!

Bratje in sestre po krvi in poklicu, pokonci glave, kvilsku srca! Sklenjeni v močno falango stanovske organizacije, oboroženi s trdno vero vase, z neomajnim upanjem v zmagovitost pravice in z iskreno ljubeznijo do rodu in doma avo-lega korakajmo i mi novi dobi naproti, ker bliža se nam in domovini naš vstajenja dan.

Za učiteljsko društvo litijskega okraja: Ivan Bezjak, t. č. predsednik.

Štajersko.

Učiteljsko društvo sa ptujski okraj zboruje v četrtek dne 18. aprila 1918 ob 10. uri v okoliški šoli v Ptujju s sledečim dnevnim redom: 1. Dopisi. 2. Poročilo o Zvezinem deleg. zborovanju v Celju. 3. Volitve. 4. Slučajnosti. K obilni udeležbi vabi odbor.

Učiteljsko društvo opozarja učitelstvo, da dobi ta dan že lahko moko, sladkor itd. v Ptujju, ker nas aprovizira s 1. aprilom gospodarski urad c. kr. okr. glavarstva ptujskega. — Jos. Gorup t. č. podpredsednik.

Kozjansko učiteljsko društvo je zborovalo v času sedanje svetovne borbe dne 14. marca 1918 na Pilštanju. Kakor pri prvem zborovanju, je bila udeležba tudi tačas prav povoljna. Zato je tovariš predsednik s tem večjim veseljem pozdravil navzoče. Posebej je še pozdravil goste: gospo Majerjevo, gospo Potočnikovo ter z bojišča došlega poročnika Ivana Gračnarja. Nato nam je prečital sledeče dopise: Dopis nem. učitelj. društva Frohnleiten glede častnega članstva nem. tovarišev Otterja in Herza, okrožnico Zveze v zadevi prispevka za podporni sklad in dopis Zaveze avstr. jugosl. učitelstva zaradi članarine, ki znaša na leto 24 K; plačuje se lahko v obrokih. K temu pripomni predsednik, da moramo živahno podpirati organizacijo, ker nam bo le tako zjamčen ostanek.

Nato slede poročila društvenih upravnikov: Odposlala se je izjava našega učitelj. društva za Jugoslav. deklaracijo. Blagajničarka Marijana Šketova poroča o gmotnem stanju kozjanskega učitelj. društva in sicer od leta 1914—1918. Račun s precejšnjim pribitkom se odobri.

V odbor se volijo sledeči člani: Predsednik: tov. Miloš Grmovšek, podpredsednik: tov. Franc Lovrec, zapisničarka in poročevalka „Učitelj. Tovar.“: tov. Cilka Vrečkova, blagajničarka: tovar. Marijana Šketova, odbornika: tov. Ivo Krajnik in Ante Potočnik.

Za delegata za Zvezino zborovanje v Celju sta se izvolila: tovarišica Milka Bračičeva in tov. Ante Potočnik, za namestnika pa tov. Miloš Grmovšek.

Prihodnje zborovanje se vrši meseca vel. travna v Podsredi. Sledejči se tovariš predsednik zahvali navzočim za pozornost in zborovanje se zaključ.

Učiteljsko društvo za konjiški okraj je zborovalo dne 7. marca t. l. v Konjicah. Udeležba je bila za sedanje razmere povoljna. Predsednik tov. Bobič je otvoril zborovanje ter se spomnil tovarišev, ki so v vojaški službi in čestital tovarišici Tomažičevi k prestatem v izpitu učne vsposobljenosti.

Po prečitaniu dopisov je poročala tov. Bezlaževa o delegacijskem zborovanju Zaveze. Njeno poročilo je bilo jako zanimivo.

Nato je predaval tov. Bobič o predpogojih uspešne preustrojitve šolstva in o reformi šolstva sami. Referat je bil izboren poslušali smo ga z velikim zanimanjem. Izrazila se je tudi želja, da bi se referat priobčil v Učit. Tovaršu; a z ozirom na to, da se bo letos najbrž zopet vršile uradne konference, se bo ob tej priliki uporabil.

Delegatom za Zvezino zborovanje sta bila izvoljena tov. Ferdo Bobič, nadučitelj v Stranich in tov. Franc Golež, nadučitelj v Sv. Kunigundi. Ker ni bilo nobenih predlogov, je zaključil predsednik zborovanje zahvaljujoč se navzočim za obilno udeležbo.

G.—2

Koroške vesti.

—k— Šolstvo. Razpisane so ženske učiteljske službe v Bilčovsu (utrakvistična), Vralih in Prevaljih. V šolah sede slovenski otroci, a znanje slovenščine se od učiteljice ne zahteva! Barbarski nepočastigski koroški sistem! Vpokojena je učiteljica A. Čebulova v Prevaljih.

Kranjske vesti.

—r— Umrl je na veliko sredo na Kranjem vrhu pri Metliki posestnik Ivan Režek star 87 let. Blagi ranjki je bil brat našega vrliga tovariša Juraja Režeka, učitelja v Ljubljani. Bodi krepki slovenski korenini ohranjen med nami časten spomin, našemu tovarišu pa najiskrenejšje sožalje!